

DINAMICA POPULAȚIEI SATELOR MICI DIN REGIUNEA CENTRALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Vitalie SOCHIRĂ, Sergiu BACIU, Marcel REVENCO

Catedra Științe ale Solului, Geologie și Geografie

The problem of the population of small villages (with the population less than 300 inhabitants) from the Central Region of Republic of Moldova is analyzed from the human-geographic point of view in this article. The following characteristics have been considered: the evolution of number and structure of the population, spatial accommodation of the given settlements and their classification and others. The basic results, conclusions and offers for the decision of specific problems have been presented.

Argument

Mediul rural din Republica Moldova este afectat de multiple probleme demografice, sociale, economice, ecologice, spirituale, iar în localitățile mici acestea se manifestă cu o amploare deosebită. Soluționarea problemelor mediului rural și modernizarea satului moldovenesc necesită o bază științifică solidă, care ar analiza diferențiat problemele localităților rurale în dependență de dimensiunea acestora, poziția geografică, mediul natural în care se află, resursele naturale și cele umane disponibile, caracteristicile populației, specializarea economiei ș.a.

Material și metode

Obiectul acestui studiu sunt 73 de așezări rurale mici din 11 raioane și municipiul Chișinău, din cadrul Regiunii Centrale a Republicii Moldova. La categoria așezărilor mici au fost atribuite, convențional, cele care au mai puțin de 300 de locuitori (în anul 2007). Aceste localități erau numite în trecut „fără perspectivă”, iar mai recent – „defavorizate”.

Realizarea obiectivelor studiului s-a bazat pe efectuarea cercetărilor nemijlocit pe teren și pe materialele colectate din surse statistice, bibliografice și cartografice. Materialele colectate au fost prelucrate în cadrul Laboratorului de Geografie Umană și Regională al Catedrei Științe ale Solului, Geologie și Geografie a USM, cu aplicarea metodelor statistico-matematică, cartografică, comparativ-spațială.

Rezultate și discuții

1. Pentru început a fost stabilită distribuția diferitelor categorii de localități, conform criteriului „dimensiunea demografică”, în ansamblu pe Republica Moldova și în Regiunea Centrală, precum și ponderea celor din regiunea indicată în totalul pe republică. Astfel, în Regiunea Centrală sunt 73 de localități cu un număr mai mic de 300 de locuitori, ceea ce constituie 28% din totalul acestei categorii de localități din republică.

În cadrul Regiunii Centrale ponderea acestei categorii de localități în numărul total de localități și în numărul total al populației este de 14,3% și, respectiv, de 1,2% (Tab.1).

Tab. 1

**Distribuția pe categorii a localităților rurale din Republica Moldova
și din Regiunea Centrală după numărul de locuitori (anul 2007)**

Categorii	Republica Moldova			Regiunea Centrală			
	Numărul de localități	Numărul populației	Ponderea, %	Numărul de localități	Ponderea din totalul pe republică, %	Numărul populației	Ponderea din totalul pe republică, %
Sub 100	104	4508	0,21	28	26,9	1235	27,4
101-300	157	30152	1,45	45	28,7	7772	25,8
301-500	159	61479	2,96	50	31,4	19214	31,3
501-1000	310	230190	11,09	116	37,4	85429	37,1
1001-3000	574	994487	47,94	227	39,5	399621	40,2
3001-5000	120	450278	21,7	44	36,7	166598	37,0
5001-8000	41	243015	11,71	22	53,7	130957	53,9
Mai mult de 8000	6	60047	2,89	3	50,0	29387	48,9
În total	1471	2074156	100	535	36,4	840213	40,5

2. Investigarea repartiției spațiale a satelor mici (prezentate în Tab.2 și Fig.1) atestă o concentrare a acestora în raioanele Ungheni, Telenești, Hâncești și Anenii Noi, adică în aria periferică a Podișului Codrilor, o regiune în general defavorizată din punctul de vedere al dezvoltării social-economice.

Tabelul 2

**Distribuția localităților mici din Regiunea Centrală
în funcție de numărul de locuitori și pe raioane**

Nr. crt.	Raionul	Numărul de localități				
		În total	200-300	100-200	50-100	< 50
1	Mun. Chișinău	3	1	-	1	1
2	Anenii Noi	10	2	6	-	2
3	Călărași	6	1	3	1	1
4	Criuleni	7	-	4	2	1
5	Dubăsari	1	-	1	-	-
6	Hâncești	8	1	4	2	1
7	Ialoveni	2	1	1	-	-
8	Nisporeni	5	-	3	2	-
9	Orhei	5	2	2	1	-
10	Strășeni	2	1	1	-	-
11	Telenești	12	3	3	-	6
12	Ungheni	12	2	4	3	3
	În total	73	14	32	12	15

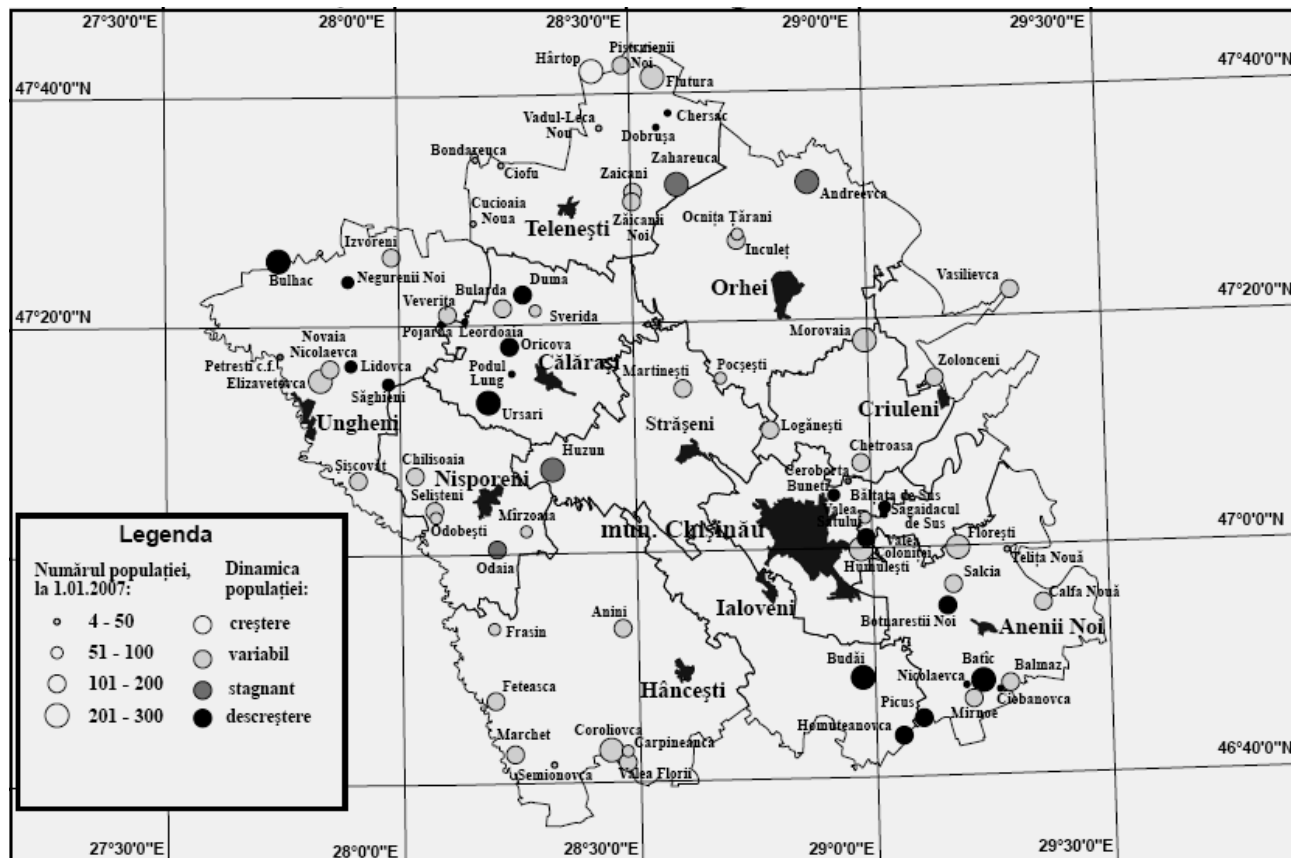

Fig.1. Așezările rurale mici din Regiunea Centrală.

3. În funcție de vechimea atestării documentare, au fost distinse 4 categorii de localități (Tab.3).

Tabelul 3

Distribuția localităților în funcție de vechimea atestării documentare

Perioada	Numărul de localități	Ponderea în total, %
1447-1812	23	31,5
1812-1918	35	48,0
1918-1945	10	13,7
1945-1976	5	6,8
În total	73	100,0

Între anii 1447-1812 pe teritoriul regiunii au fost întemeiate 23 de localități sau 31,5% din total. Toate localitățile au la origine denumiri românești și o populație majoritară românească, de exemplu: satele Ocnița-Țărani, Pocșești (r-nul Orhei), Mârzoaia (r-nul Nisporeni), Chetroasa, Logănești (r-nul Criuleni), Cucoiaia (r-nul Telenești) ș.a. Numărul mare de localități întemeiate în această perioadă denotă faptul că anume românii constituie populația autohtonă a acestui teritoriu.

Cele mai multe localități (35, sau 48%) au fost întemeiate în perioada Imperiului Țarist, între anii 1812-1918. O bună parte din aceste localități au la origine denumiri slave, fiind populate atât de români, cât și de alohtoni, în special, coloniști de origine slavă, aduși din alte gubernii ale Rusiei. Acest fenomen se explică prin colonizarea dirijată a Basarabiei de către autoritățile țariste. Dintre localități menționăm Mirnoe, Nicolaevca (r-nul Anenii Noi), Elizavetovca, Lidovca, Novaia Nicolaevca (r-nul Ungheni), Andreevca (r-nul Orhei) ș.a. În această perioadă cele mai multe localități (6) au fost întemeiate în anul 1910, iar perioada anilor 1900-1913 este cea mai fructuoasă în privința apariției de noi localități (20).

În perioada interbelică (1918-1945) au fost întemeiate 10 localități, sau 13,7% din total, de exemplu: Veverița (r-nul Ungheni), Valea Florii (r-nul Hâncești), Hârtop (r-nul Telenești) ș.a. Cel mai mic număr de localități (5, sau 6,8%) au fost întemeiate în perioada de după anul 1945: Odaia și Selișteni (r-nul Nisporeni), Podul Lung (r-nul Călărași), Calfa Nouă și Telița Nouă (r-nul Anenii Noi). Astfel, în perioada contemporană procesul de populare a acestui teritoriu a ajuns în faza de saturație, determinată de gradul înalt de populare.

4. Distribuția în funcție de dimensiunea demografică (Tab.2) reflectă o frecvență mai mare a localităților foarte mici (având mai puțin de 200 de locuitori), care alcătuiesc 59 de localități, sau 80,8% din total. Se delimitează un grup de 15 sate (20,5% din total) care au mai puțin de 50 de locuitori, dintre care 6 sunt din raionul Telenești: Ciofu (com. Zgârdești), Cucioaia Nouă (com. Ghiliceni), Vadul-Leca Nou (com. Căzănești), Chersac și Dobrușa (com. Negureni), celelalte fiind din alte raioane, iar cea mai mică este localitatea Bondareuca (com. Zgârdești, r-nul Telenești), care are doar 4 locuitori.

5. În baza caracterului dinamicii numărului de locuitori în acest grup de localități, în perioada de la recensământul din 1959 până la cel din 2004, au fost delimitate 4 categorii de localități (Fig.1):

- 1) localități cu creștere constantă – 1
- 2) localități cu dinamică variabilă – 44
- 3) localități cu dinamică stabilă (stagnare) – 6
- 4) localități cu descreștere constantă – 22.

Din prima categorie face parte doar satul Hârtop din comuna Pistruieni (r-nul Telenești). Majoritatea localităților, 44 la număr, se atribuie la categoria celor cu dinamică variabilă (cu creșteri în perioada 1960-1990 și descreșteri în perioada ulterioară). O descreștere constantă au 22 de sate, cuprinse în 6 raioane (Anenii Noi, Criuleni, Călărași, Ialoveni, Telenești, Ungheni) și mun. Chișinău – rezultat al bilanțului natural și al celui migratoriu negativ.

6. Structura pe sexe este similară cu tabloul general pe republică, cu predominarea populației feminine în perioada 1959-1989. Către anul 2004 situația s-a modificat, în special ca urmare a emigrației în masă a populației feminine (Fig.2).

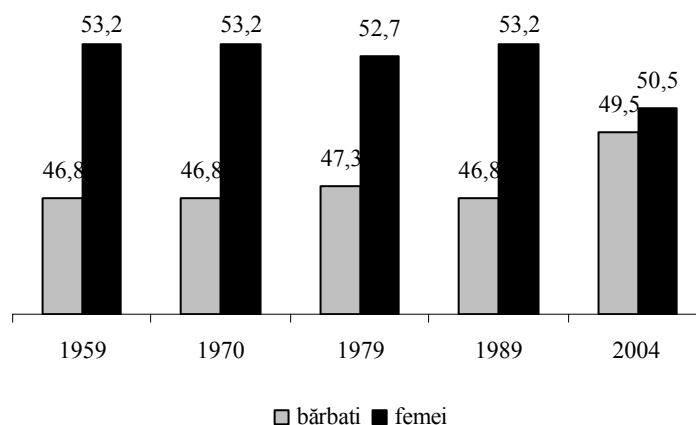

Fig.2. Evoluția structurii pe sexe a populației, în %.

7. Structura etnică a populației reflectă o predominare a populației de etnie română (numiți și moldoveni) în aceste localități, care în 44 de sate (60,3% din total) are o pondere de peste 90% (Fig.3). Din această categorie de localități o componentă aproape pură au Calfa Nouă, Telița Nouă (r-nul Anenii Noi), Duma, Podul Lung (r-nul Călărași), Chetroasa (r-nul Criuleni), Chilișoia (r-nul Nisporeni) ș.a. În 12 sate (16% din total) românii (moldovenii) dețin o pondere de 65-90%. Mai sunt 10 sate cu o populație predominant ucraineană: Nicolaevca (r-nul Anenii Noi), Bălțata de Sus, Sagaidacul de Sus și Valea Colonitei (r-nul Criuleni) ș.a., 5 sate cu o populație eterogenă (români, ucraineni, ruși, bulgari ș.a.): Batâc și Mirnoe (r-nul Anenii Noi) ș.a. Este o singură localitate cu populație majoritară de etnie țigănească (Ursari, r-l Călărași) și alta mixtă din români și bulgari (Homuteanovca, r-nul Ialoveni).

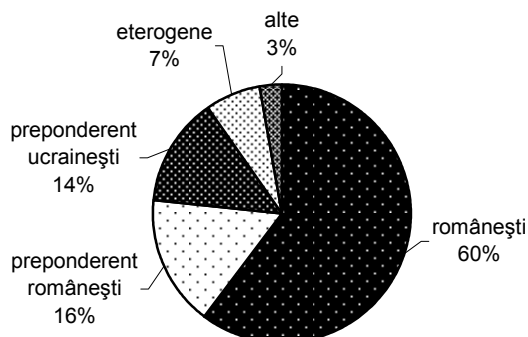

Fig.3. Ponderea localităților după structura etnică.

Concluzii și propuneri

În baza analizei datelor statistice, deplasărilor pe teren și analizei implementării diferitelor programe, considerăm că necesită a fi elaborate și aplicate politici specifice pentru satele mici. Nu pot fi aplicate aceleași măsuri pentru întreg mediul rural, deoarece există particularități ale satelor de dimensiuni diferite, situate la distanțe diferite față de centrele raionale. În acest sens se impune o diferențiere a satelor în conformitate cu necesitățile specifice și promovarea orientată a politicilor pe fiecare categorie.

Majoritatea satelor mici din Regiunea Centrală ar trebui declarate zone defavorizate, cu întreprinderea ulterioară a acțiunilor ce derivă din acest statut:

✓ favorizarea activităților economice, prin scutiri de diferite taxe și impozite, înlensiri în creditare, privilegii la înregistrarea agenților economici etc.;

✓ stimularea angajării specialiștilor acolo unde este necesar, de exemplu, suplimentarea statelor de funcții cu asistenți sociali și lucrători medicali în satele unde ponderea populației vârstnice este mare și în comunele din care fac parte mai multe localități;

✓ susținerea strămutării locuitorilor din satele fără potențial de dezvoltare (sate cu câțiva locuitori, la distanțe mari față de alte localități, fără potențial economic) în alte localități;

✓ alte măsuri, specifice pentru anumite localități, dar corelate între ele în baza unei strategii bine gândite și echilibrate, în vederea prevenirii depopulării și dispariției acestor sate.

În concluzie, constatăm o situație demografică alarmantă în aceste localități, manifestată prin: depopulare; reducerea natalității; creșterea mortalității; îmbătrânirea demografică accentuată; șomajul în masă; exodul masiv al populației în alte localități din republică sau peste hotare ș.a. La acestea se adaugă multiple probleme economice, sociale, spirituale, ecologice etc. Doar întreprinderea unui set sistemic de măsuri ar putea atenua problemele social-economice cu care se confruntă aceste sate și preveni dispariția lor de pe harta Republicii Moldova.

Referințe:

1. Matei C. ș.a. Probleme metodologice ale prognozei demografice. - Chișinău: Evrica, 2002. - 152 p.
2. Мьткы М. Сельское расселение в Молдавской ССР. - Кишинев: Штиинца, 1974. - 123 с.
3. Mătcu M., Sochircă V. Geografia umană a Republicii Moldova. - Chișinău: ARC, 2001. - 210 p.
4. Muntele I. Populația Moldovei în ultimele două secole. - Iași: Corson, 1998. - 257 p.
5. Sochircă V. Considerații privind procesul de îmbătrânire a populației Republicii Moldova // Materialele simpoziunului internațional „Probleme demografice ale populației în contextul integrării europene” (14-15 aprilie 2005). - Chișinău: Editura ASEM, 2005, p.151-155;
6. Anuarul statistic al Republicii Moldova, DASS al Republicii Moldova. - Chișinău: Statistica, 1995-2007.
7. Recensământul populației 2004. Culegere statistică (în 4 volume) / Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Chișinău, 2006, vol.1 (492 p.); vol.2 (136 p.).
8. Dicționar statistic al Moldovei. Departamentul Statisticii al Republicii Moldova. Vol.I-IV. - Chișinău, 1994. - 1559 p.

Notă: Studiu realizat cu susținerea financiară a Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică a Academiei de Științe a Moldovei.

Prezentat la 20.02.2008